

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Félévre — 8 c
 Helyben káshoz kelve:
 Egész évre — 20 kor.
 Félévre — 10 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Félévre — 12 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
 ünnep utáni napok kivételével
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 A szerkesztőség kátrakták visszaszállítását
 vagy megvásárlását nem vállalja.
 Hirdetéseket és közléseket a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Helyes cím: Nagyvárad, Apáczai-utca 3. sz. 3. sz.

NAGYVÁRAD, márc. 19.

Hadsereg-ellátás.

(K. Ö.) Sokat költünk a hadsereg-
 és most még nagyobb áldozatokat követelnek a nemzetől. Holott a hadseregbe fektetett milliók nem a nemzet termelő osztályainak térülnek meg, hanem kizárólagosan a közvetítést hízalják.

A közvetítés azonban csak annyiban produktív, a mennyiben a fogyasztók és termelők rovására túl nem teng. Mert minden józan nemzetgazdasági elv szerint a fogyasztók és termelők érdekei jönnek először figyelembe és csak azután a közvetítésé, éppen azért, mert csak közvetítés.

A termelő osztályok, nálunk tehát első sorban a mezőgazdák, szolgáltatják a hadseregnek a vér- és pénzdótot. Jogos annak a kérdésnek a felvetése, hogy ezért mit ad a hadsereg a mezőgazdáknak?

Ha nálunk a hadsereg-ellátás kérdése rendezve lenne a do ut des elvnek az alapján, a nemzet könnyebben hozhatna áldozatot a hadsereg fentartására. A mi álláspontunkat össze sem lehet hasonlítani azzal az állásponttal, melyet Ausztria elfoglal.

A közös hadsereg mai szervezete mellett osztrák hadsereg. Ipari szükségleteit a kvóta arányában Ausztria fedezi és mivel mi ipari téren a kvótát kihasználni nem tudjuk, még a mi kvótánkából is jut az osztrák iparnak. Azt a kvótát,

melyet az iparnál veszítünk, nem pótolják a mezőgazdasági szükségleteknél.

Tehát kettős veszteség ér bennünket. Az ipari szükségletek kvótaszerinti fedezésére nem vagyunk képesek, a mezőgazdasági szükségletek fedezésére pedig nem vagyunk berendezve. Ujabb időben megpróbálkozott a hadsereg az u. n. kézi bevásárlásokkal. De ez annyira nem vált be, hogy az O. M. G. E. egyik szakosztályi ülésen azzal a gondolattal foglalkozott, hogy nem kellene-e a kézi bevásárlásokat egyszerűen beszüntetni.

De tenni okvetlenül kell valamit. Mert az egyszerűen botrányos, hogy a katonai intendaturák semmibe sem veszik a mezőgazdasági érdekeltség erre vonatkozó kívánságait.

Bajorországban a hadsereg-ellátás kérdése a mezőgazdasági érdekek teljes figyelembe vételével nyert megoldást. A katonai intendaturák csak a mezőgazdasági szövetkezetekkel állnak szóba.

Ausztriában éppen most tárgyal a hadügyminiszterium a csehországi szövetkezetek központjával, hogy mily uton lehetne a mezőgazdasági szövetkezeteket bevonni a hadsereg-ellátás szervezetébe.

Nálunk ujabbán az O. M. G. E. foglalkozott a hadsereg-ellátás kérdésével és határozatilag kimondotta, hogy bizonyos módosítások mellett fentartandónak kívánja a kézi bevásárlást és a mit kézi bevásárlás utján nov. 1-ig nem lehetne beszerezni, az szövetkezetektől vagy a gazdák alkalmi egyesüléseitől szabad kézből szereztessék be.

Még ha ezek az óhajok teljes mér-

tékben teljesülnek, még akkor sem lehet azt mondani, hogy a hadsereg-ellátás kérdése a mezőgazdaság szempontjából valamiképp is megoldást nyert volna. Mert először is szükségünk van raktárszövetkezeti hálózatra.

Hogy a raktárszövetkezetek miért nem létesülnek nagyobb számmal, mikor azokra a mezőgazdaságnak ugy hitel mint értékesítés szempontjából szüksége van, érthetetlen dolognak látszanék, ha nem lát-nánk be azokba a rejtett rugókba, melyek közzgazdasági életünket mozgatják. A mezőgazdaság játsza a fejős tehén szerepét. Minden terhet rárakunk és semmit sem teszünk, a mi erősítenié szolgáltató képességét.

A mezőgazdaság a legnagyobb termelő, a hadsereg a legnagyobb fogyasztó, ezt a kettőt közvetlen összeköttetésbe hozni nemzeti és közzgazdasági követelmény. De mi csak a czélt hangoztatjuk és azt akarjuk. Vagyis farizeuskodunk. De az eszközöket nem akarjuk. Az eszközök a raktárszövetkezeti ügy viszonyainknak megfelelő kielégítő megoldása. Ezt is akarunk kell, ha a czélt el akarjuk érni.

A jezsuiták Németországban.

Mindinkább hódít Németországban az eszme, hogy a jezsuitákat kitiltó gytlölködő törvényt eltöröljék. Természetes, hogy az igazságnak ez a felbredése mozgalomba hozza a felekezeti rövidlátás és gytlölködés hőseit, a kik viszont a jezsuitákat kitiltó törvényt fenn akarják tartani. Mint értesülünk, az evangélikus

A „TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

Angolosan.

Irtá: Sydney Carton.

Egy jó barátomról szól az ének. Meghalt a transzváli csataterén. Ő festett egy képet, szép kép volt, talán a legszebb a harmadévi Royal Academie kiállításán. A nagyteremben a legjobb helyek egyikén függött.

Mr. Yopling egy szabadságot indiai katonatiszt ott közzáll a képek Babilonjában. Egyszerre meglepetten áll meg egy festmény előtt. Romantikus erdőben, tarka vadvirágok között pásztorleányka ül, mellette báránykái s egy szamár. Fején szőlés karimája, püpcsesal, vadmentával teli aggatott kalap, fehér ruháját is elborítja a virágözön. Mögötte az ifju pásztor. Remek bronzszinbe játszó athléta testét csak egy kecskebőr fedi és sóvárgó szemmel kérdi a leánytól — ami a kép címe is: — Szeretsz?

Yopling meglepetten tapasztalta, hogy a pásztor csodamódon hasonlít ő rá. Elővette a kecskebőrét is . . .

Egyszerre felkaczag mellette valaki. Zavar-tan eldobja a tükröt . . . M-gdöbben. A fiatal hölgy, aki mellette áll, szakasztott mása a pásztorleánykának.

— Bocsánat, hogy nevetek, de muszáj, a dolog nagyon komikus.

Azután megint hol Yoplingra, hol a képre nézve ismét felkaczagott. A fiatal ember először azt vélte, hogy egy modell áll mellette, de látva, milyen választékos eleganciával van a hölgy öltözve, még inkább szavába jött.

— Csakugyan furcsa. Gondolom, a kis-asszony a művész barátja lehet?

— Dehog. A nevét sem tudom.

— Herbert A. Eves — mondja Yopling kikeresve azt a katalógusból.

— És ön sem ösmeri?

— Nem. Soha se hallottam még a hírét sem. Az egész hasonlatosság csupa véletlen és majdnem hibetetlen.

— Ez boeszantó. Mit tegyünk? Mit tehetünk. Mindenki fel fog rajt ösmerni.

— Az én kosztümöm, — vágott közbe Yopling.

— Igen az! — De akkor már ismét nevette a széke lány.

— Csak egy kecskebőr! Még a tengeri fürdőben is jobban fel vagyok öltözve.

— Gondolom. Az én toilett m csak megjárja. De az öné?

— Mi tegyünk. Még nagyobb skandalum lenne, ha késemmel összehasitgatnám a képet.

— Legjobb lenne ha felkeresné a művészt és nyilatkozatot kérne tőle, hogy minket nem ösmer, soha sem látott s így nem is festhetett le. S küldje azt el nekem.

Yoplingnak tetszett az ötlet. S épp mikor a bájos ösmeretlen nevét és címét akarta kérni, az ijedten kiáltott fel:

— Arthur jöul! Nem szabad neki minket együtt látni. De már késő . . . Kérem a névjegyt. De gyorsan . . .

Yoplingnál nem volt kártya s így a katalogus címlapjára írta a nevét. Ekkor már oda is ért Arthur. Hosszu, tulságosan jól öltözött monokhs urf volt.

— Ah Susanne, milyen kedves véletlen, hogy itt találom! — kiáltott fel s a szemel, mikor Yoplingot észrevette, azt a kérdést fejezték ki: hát ez ki és mi az ördög hozta ide?

— Lyndsay Yopling hadnagy.

— Mr. Arthur Hare.

Bemutakoztak egymásnak. Amint Hare a leányt köszöntötte s beszélt vele, arra vallott, hogy nagyon intim barátok. Talán — jegyesek is?

Susanne, hogy elterelje Eves képéről Hare figyelmét, az urakat az akvarillek termébe hívta.

— Nem. Ebben a helyiségben kell lenni annak a festménynek, melyről ma Mrs. Har-vey luncheonján hallottam. Azt mondják, egy pásztorleányka képe feltűnően hasonlít önrre Susanne . . .

— Eppen azt néztük most mi is. — Jegyezte meg a leány, látva, hogy bekövetkezett az elkerülhetetlen. — Igazán meglepő a hasonlatosság . . .

szövetség főelnöksége, mely e hó 10—11-ikén Halléban tanácskozott, elhatározta, hogy a szövetségtanácsához kérvényt fog beadni a jezsuita-törvény 2. §-ának megszüntetése ellen. A kérvény hangsúlyozza, hogy azok az okok, melyek a jezsuita-törvény megszavazásakor mérvadók voltak, most is fennforognak; s hogy a birodalom felekezeti viszonyai jelenleg nagyon feszültek s ennek főképp az az oka, hogy az ultraröntán befolyás Németország minden részében kiméltlenül kiterjeszti a hatalmát. Az evangélikus szövetség, nem az evangélikus egyház, hanem a német hazafiak álláspontjáról, nagy aggodalommal néz a fejlemények elé s ez okoknál fogva arra kéri a szövetség-tanácsot, hogy az 1872. július 4-iki törvény 2. §-át ne szüntesse meg.

Igy hirdetik a német evangélikusok a türelmet.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, márcz. 20.

Elnök: Tallián Béla.

Az irományok előterjesztése során elnök több feliratot mutat be a katonai javaslatok ellen. (Eljenzés a balon és szélsőbalon.) Bejelent, hogy tegnap katalógus olvasás történt. A házszabályok szerint most fel kell olvasni első sorban az engedélyvel távolmaradt képviselők, másodsorban az indokolás nélkül távolmaradtak névsorát.

Némi vita után elnök kijelenti, hogy a Ház méltányosságból eltekint ettől. (Felkiáltások: Nem méltányosságból!)

Ulay Lajos: A »méltányosság« szó kihagyását kéri.

Szell Kálmán miniszterelnök: Tegnap a Ház elnöke teljesen korrektül járt el. Helyesli, hogy a katalógus olvasástól méltányosságból tekintsenek el. (Ugy van! a jobb oldalon.)

Beóthy Akos: Tegnap mindjárt tiltakozott a katalógus felolvasása ellen, mert hiszen nem szavazásról volt szó. Csakhogy sajnálatos dolog történt tegnap. O a miniszterelnököt a Ház vezérének tekinti. Tegnap azonban a vezérlejt Gajary ragadta ki kezéből s ők csinálták a tegnapi eseményeket. A miniszterelnöknek akkor nem volt szava erre. Jól van. De örvend azon, hogy felfogását ma

megváltoztatta s ezért elfogadja a miniszterelnök indítványát.

A többség elfogadja az elnökség indítványát.

Elnök: Napirend előtt Barta Ödön kért szót.

Az egyetemi tandíj.

Barta Ödön: Az egyetemi tandíjak ügyében szólt fel. A tandíj fizetésének meghosszabbítását kéri. Más irányban a kormány bőkezű, csak nálunk ilyen rigorozus az egyetemi szegény ifjakkal. Sehol sincs ez külföldön, ott megtudják tenni, hogy a szegény ifjaknak tandíjhitelt nyújtanak. Intézkedjen a kormány ez iránt, felkéri párija nevében. (Helyeslés.)

Szell Kálmán miniszterelnök: E kérdés oly fontos, hogy interpelláció alakjában kellett volna felhozni. A kultuszminiszter különben majd válaszolni fog reá érdemlegesen, ő csupán egyet jegyez meg. Az egyetemen minden szegény ifju, aki csak egy kis szorgalmat tanusit, megkapja a tandíjmentességet. De az államnak nem érdeke, hogy a rossz tanulók is jutalmaztassanak. Barta említette, hogy ez ifjak nem mehetnek ipari pályákra. O más véleményben van. Igenis menjenek el az ipari és egyáltalán produktív pályákra, mert nagyon kevés nálunk a művelt és tanult iparos.

Bakonyi Samu: Természetes, hát miből éljenek.

Szell Kálmán miniszterelnök: A dolog érdemére majd a kultuszminiszter fog válaszolni.

Barta Ödön: A miniszterelnök is válaszolhat erre érdemileg, mert ez nem egy társza, de kormányzati dolog ügykörébe tartozik. 300—400 tanuló van elzárva az egyetemtől tandíj miatt.

Kubik Béla: Az udvari tanácsos ur tén örvend ennek.

Sághy Béla: Dehogy.

Barta Ödön: Nem helyesli a miniszterelnök felfogását. A mozgalomból nem lehet megítélni az ifjúságot. A szegény egyetemi hallgatók nappal a mindennapi kenyér megkeresésével töltik az időt. A kolokviumok nem irányadók. Természetes, hogy az ilyen szegény ifjunak nincs ideje reá kolokviain, de azért nem következik, hogy az ne tanuljon és ne akarjon haladni. Nagyon behatóan kell tanulmányoznia e kérdést a kormánynak. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Elnök: Következik a napirend:

az ujonczjavaslatok

folytatólagos tárgyalása.

Szűcs István: Nem fogadja el a javaslatot. Mi nem férdzhetünk hozzá a magyar királyhoz, mert elzárkózik előltünk és rossz tanácsadókra hallgat. Jaj annak az országnak, hol a rossz tanácsadók félrevezetik a királyt, de jaj annak a királynak, kit rossz tanácsadókkal ver meg a batvégzet. (Ugy van! a szélsőbalon.) Olyan fejedelmi politikával, hogy a magyar hadseregben német szó legyen, nem lehet a trónt fenntartani. (Eljenzés és taps balról.) Ha kielégíti a király a nemzet jogos és törvényes igényeit és lemond arról a kalandos politikáról, mely népek leigázására tör, akkor nagy és hatalmas lesz a trón. Határozati javaslatot nyujt be, hogy a kormány szüntesse meg a közösbügyi kiadásokat. (Zajos tetszés a szélsőbalon.)

Uray Imre: A javaslat ellen beszél, nem fogadja el azt.

Vita a francia kongregációkról.

Napok óta a kongregációk kérdésével foglalkozik a francia képviselőház. A vita eredménye aligha kétes: a szabadkőműves elfogak rajongókból álló többség rá fogja erőszakolni a maga szűkeblő és igazságtalan felfogását a katolikus francia népre és a szabadság nevében eltörli az összes kongregációkat hat jelentéktelenebb kivétellel, ugy a mint azt már jeleztük.

A kamara legutóbbi ülésén maga Buisson, a kongregációk által beadott kérvények felülbírlására kiküldött bizottság elnöke beszélt.

Szerinte a törvényjavaslat csak a nagy forradalom hagyományait követi, mikor a kongregációkat eltörli. A kongregációk, ugymond, nem azonosak a többi egyesületekkel, nem lehetnek azonos jogaik sem. Arra nem lehetnek hivatva, hogy minden egyes kongregációknak a viszonyait vizsgálgassuk. Nem vagyunk mi bírók . . .

Egy hang: Hanem hóhérok! (Tetszés és taps jobbról).

Buisson: A bizottság tagjai nem mint jogászok, hanem mint politikusok egyhangúlag azon a véleményen vannak, hogy kongregációkat Franciaországban nem lehet másként, mint csak kivételesen megtörni.

Egyes kongregációk alávették magukat a törvénynek s lojálisan folyamodtak jóváhagyá-

Egyideig mindhároman szótlannul állottak a kép előtt.

— De uram, hiszen ez a hiányos öltözött ur ön! Susanne, mit jelentsen ez?

— Magunk se tudjuk — mondá Yopling — az egész véletlenség lehet. Egyikünk sem ösmeri Evest.

— Az nem lehet!

— Ön azt gondolja mr. Hare, hogy mi álltunk a képhez.

— Azt gondolom, ami nekem tetszik!

— Ha az urak veszekedni akarnak, ám tessék — én megyek haza.

Hare Susanne után ment s Yoplingot ott hagyta egyedül. Yoplingot bosszantotta, hogy nem kérdezte meg Susanne címét, de elhatározta, hogy felkeresi Evest, s az ígért nyilatkozatot megszerzi tőle. Hátha lesz még rá szüksége.

Másnap kiment Chelseaba, amelynek ódon, kedves apró házaiban a piktor-világ tanyáz. Chyne-Walk-ban lakott Eves.

Röviden elmondta, mi hozta oda.

— A manóba! Ön még magyarázatot óhajt. Mi lehet tisztább valami, mint ez a história. On a szerencse csillaga alatt született, megtalálta pásztorlánykáját! Ugy-e ennek az öröme iszik velem egy pohár whyskit?

Jókedvű, bolondos fiu volt a kis Eves. Mindjárt megbarátkozott Yoplinggal és könyezésig kacagott az afféren.

— De hát mégis, mit gondol, hogyan történhetett mindez? Tudom kell, mert én annak a bizonyos hölgynek magyarázatot ígértem.

— Talán könyveim megfejtik a rébuszt.

— S kutatni kezdett egy nagy halom papiros között. Majd felkiált: ime öreg, itt van az ön feje, csak pár vonás és menyti hasonlatosság! En bárhová menjek, vázlat-könyvem magammal viszem, s ha nekem szükséges karakterre találok, azt lekapom. — Ime itt meg a pásztorlányka! — Várjon uram, a képet tavaly augusztusban kezdtem festeni. Hol volt ön akkor?

— Herne-Bayban töltöttem a nyarat.

— Megvan! Ön résztvett a virágkorzón?

— Igen.

— No, hát ott láttam önt és Susanne kis-asszonyt. Remélem, ez eléggé megmagyaráz majd mindent. — S a két lapot kitépve vázlat-könyvéből, Yoplingnak adta. — Most már csak egy van hátra, meg kell venni a képet. Olcsón adom. Száz font.

Kacagtak mindketten. Azután Yopling bosszánatot kért és távozott.

— El ne felejtsem meghívni a lakodalmára! — kiáltotta utána a vig piktor.

Mikor Yopling haza ért, egy levél várt rá: Sheldon-Wills asszony tisztelettel kéri Lindsay Yopling hadnagy urat, látogassa meg ma délután öt órakor, szeretné megtudni mi-

ként magyarázza az Eves féle kép esudás hasonlatosságát.

Sheldon-Wills asszony előkelő helyen lakott, Mayfaire környékén. A szalon, hová Yoplingot vezették, kiváló izléssel rendezett kis muzeumféle volt.

A dáma hideg főhajtással fogadta.

— Óhajtom tudni uram, milyen elégtételt ad nekünk? Leányom helyzete kínos.

— Asszonyom, a képet nem én festettem.

— A társaság csak erről a botrányról beszél.

— Hiszem asszonyom. De én ártatlan vagyok.

Susanne éles hangon kérdé:

— Komolyan nem ösmeri Evest?

— Nem ösmerem máig. Ma felkerestem, hogy megtudjam tőle, mi módon kerültek ebbe a kínos históriába.

— Es remélem, elégtételt vesz tőle. Mr.

Hare is ugy véli . . .

— Mr. Hare? — Ekkor egy gondolat vilant át Yopling agyán: itt az ideje, hogy megtudja, milyen viszony fűzi Haret Susannehoz.

— Mr. Hare mondja? Hiszen ez az ő kötelessége volna, ő a kisasszony jegyese . . .

— Még nem az. Csak gyermekkori barátja. De lehet . . .

Ebben a pillanatban Susanne lépett be.

— Valószínűleg önök a képről beszéltek most is. Na az az egy bizonyos, hogy Eves

sért; mások, mint a jezsuiták, nem tették ezt, hanem szinte fellázadtak.

Egy hang: Jól tettétek!

Buisson: Ha eltöröljük a szerzetrendeket, csupán a főnök veszi el alárendeltjeit, maguk az egyes szerzetesek nem veszítenek semmit. Megmarad szólásszabadságuk, személyes szabadságuk, tanítási szabadságuk, a mit a törvény által elérünk, az csak a kongregációkra jelent a halált. La mort sans phrase! Az egyének visszaadjuk teljes szabadságát, mikor megmítjük neki, hogy eladja rendfőnökének szabadságát és gondolkodását. A köztársaság kell, hogy felszabadítson mindenkit mindenütt, a zárdákban is.

Nem lehet a szerzeteseknek megengedni, hogy hatalmukba kerítsék a gyermekeket. A gyermek az államé, mely a gyermeknek született gyámja, szükség szerű és köteles védelmezője.

Reille: Hát a szülők?

Lasies: Látszik, hogy se felesége, se családja!

Buisson: Elveszik a szerzetesek a gyermekeket 14—15 éves korukban szüleiktől, hogy szerzetessé, pappá neveljék.

Gayraud: Mesebeszéd!

Baudry d'Asson: Hát Combes ugyan hány éves korában kapott reverendát? (Nagy derűtlenség).

Buisson: Ki kell végre nyilatkoztatni egyeseket: Nincs többé szükségünk szerzetesekre! (Helyeslés balról).

A szabadkőművesek kongregációja.

Prache: Buisson beszédjének hatása alatt s a mikor mindenfelé a kongregációkról beszélnek, időszertűnek tartom a következő interpellációt intézni a minisztertanács elnökéhez:

1. A szabadkőműveseknek nevezett »kongregáció« miért nem esik a többiekkel egyező szabályok, nevezetesen a holtközi törvények és a jövedelmi adó alá?

2. Miért nem esnek ugyanezen »kongregáció« kiadványai és közleményei a többiekkel egyenlő elbánás alá?

3. Miért nem kell a szabadkőműves »kongregációnak« is az 1901. évi törvény alapján állami jóváhagyásért folyamodnia? (Szűnni nem akaró taps és éljenzés jobbról).

Combes: Kérem a kamarát, hogy erre az interpellációra is majd csak a már bejelen-

geniális arcképfestő! Képzeli, most is oda voltam megnézni az inkriminált képet és felideztem, hogy a esacsi pompás portraita Arthurak...

Susanne lelkéből nevetett, anyja hulladozott a dühtől...

— Kérdem ismételt, milyen módon adta nekünk elégtételt?

— Még vannak egyes nehézségek. Kérem asszonyom engedje meg, hogy pár percig mi is Susanneval tanácskozhassanak.

A két ifju kiment az erkélyre a virágok köze. A lenyugvó nap arany sugarában állott Susanne.

— A helyzet rögtön változnék, ha Ön felletet adna a kép címére.

— ?

— Szeretsz?

— De uram...

— Adjon feleletet. Igerje meg, hogy feleségem lesz. A menyasszonyom egy festeti meg magát, ahogy neki tetszik. A kiállítás pár hét múlva bezárják s a képről csak addig beszélnek. Azután feledve minden és ön felbontja a mátkaságot, ha úgy tetszik...

A képet én magam is láttam, Indiákat járva, Yuluhundurban, Yopling kapitány felesége szalonjának most ez a fő ékessége.

tett interpellációk során feleltek. (A többség elfogadja).

Ramel: Azt vártam volna, hogy Buisson, mint a bizottság elnöke, felvilágosításokat fog adni az 1901-iki törvény helyes értelmezéséről s a szerzetesrendek beadott kérvényeinek tartalmáról. E helyett ő forradalmi törvényekre hivatkozott, még pedig olyanokra, a melyek azóta régen el lettek törölve. Ugy hogy a jelen törvényjavaslat egészen új valami, mely még az 1901-iki törvényvel sem áll összefüggésben, mert hiszen maga Waldeck-Rousseau kijelentette, hogy az 1901-iki törvény által eszeágában nincs tabula rasát csinálni.

Az, hogy a szerzeteseknek ez a törvény szabadságot ad, kegyes szemforgatás, ámitás. Mert hiszen hol van szabadság ott, ha kegyetlenül megbüntetik valakit csak azért, mert szabad akarattal valamely kongregációba kíván belépni? Egyenesen nevelés és gyerekes okoskodás tehát az, a mely elválasztja a szerzetest a szerzettől.

Nem mást akar ez a javaslat, mint a megdöntendő keresztény erkölcs helyébe állami erkölcsöt tenni. A keresztény erkölcs a szeretet, az önök állami erkölce pedig az, hogy Buisson ur itt elismeri az engedélyért folyamodó szerzetesek lojalitását, de azért megfosztja őket zárdájuktól, iskolájuktól, házuktól és kenyertől, hadd vesszenek éhen a szabad ég alatt! (Taps és éljenzés balról).

A többség gyámság alá helyezte magát s mikor megszavazza a törvényjavaslatot, ragaszkodik a gyámsághoz csak azért, hogy egy igazságtalanságot elkövessen. (Szűnni nem akaró taps és éljenzés jobbról).

Hosszas és heves vita után a kamara a tanító szerzetesrendek kérvényeit együttesen 300 szóval 257 ellen elutasították. Előreláthatólag hasonló sors fogja érni a jótékony férfikongregációk és a női szerzetesrendek kérvényeit is és akkor Franciaország a szabadkőműveség nagyobb dicsőségére meg lesz fosztva a művelődés, jótékonyosság és felebaráti szeretet legnemesebb forrásaitól.

A bélfenyéri kisdudó megnyitása.

(1908 márcz. 19.)

Nincs kedvesebb tavaszi nap József napjánál; enyhe szellő csókdossa már ilyenkor a melegülő földet; ibolyaillat leng át a tisztuló levegőn; a fecskék, Arany szerint »Isten kőmivesi« és »dal kedvesi« visszatérnek, s röpködnek az eresz alatt, mely oly árva, oly néma volt ősz óta. A bélfenyéri ezidei József napjának meg éppen nincs párja: megjöttek a keresztény szeretet, gyermekszereket tavaszának fecskéi: három irgalmas néne, kik a Bunyitay Vincze apátkanonok, volt bélfenyéri plébános által nagylelkűen alapított és dotált új kisdudóban fogják a kis parasztyermekek gondját viselni, az egyház, az édes magyar haza javára.

Az ünnepség a bélfenyéri templomban délelőlt 10 órakor szent misével kezdődött, melyet Fekser Antal apátkanonok mondott, az egész ünnepség fővezetője. Ő mondotta a lelkes egyházi beszédet is, a szószékéről, melyben a nap jelentőségét méltatta, s Pálus Szent Vincze erényeit, szeretetének dicsőségét magasztalta. Követte ezt a szép új kisdudó épület megáldása, melynek főcselekménye a nagy őtáblakos kisdudó teremben folyt le, hol a kanonok ur után megvénk érdemekben megőszült tanfelügyelője Sipos Orbán emelt szót, s a kultuszminiszter nevében, a magyar állam nevében köszönetet mondott a távollévő nagylelkű alapítónak ez alkotásáért, melynek fontosságát megvénk e kritikus pontján a magyarság védelmében senki sem értékelheti jobban, mint a magyar nevelés és tanügynek egy-egy hivatalos

képviselője. A kerületi esperes Lindenmayer Károly cz. kanonok és Sárkány József plébános köszönő beszédjei után az »Isten áldd meg a magyart« dallama hangzott fel a teremben, melyet a fehérruhás apróságoktól kezdve öszbecsavarodó férfiakig mindenki egy szívvel lélekkel énekelt, míg odakünn márcziusi napsugára sütött a homlokzat jellegére: Istenemnek fadjonak...

Hogy a szép ünnep megvénkben nemcsak az egyháznak, de a magyarságnak is ünnepe volt, legjobban bizonyítja a résztvevők következő névsora, melyben a környékbeli református értelmiség is szerepel. Az eddig nevezettek kivül jelen voltak t. i. Nadányi Miklós, Nadányi Pál, Sebes Gyula, dr. Sebes Lajos, dr. Toperczer Sándor, Somogyi Géza, Somogyi Béla, Somogyi Lajos, Zeller Frigyes, Barabási Sándor, Detrich Endre, Biró Gábor, Kópis József, Brem Lőrincz.

Az ünnepi ebédéről, mely a plébániai lakban folyt le, tövölz távirat ment a lelkes alapítóhoz, Bunyitay Vincze kanonokhoz, ki 60000 koronát meghaladó e fejedelmi alapítványával érdemeinek gazdag koszorujába egy gyönyörű levelet illesztett, Vinkler József káptalani helyetteshez, az egyházmegye jelenlegi fejéhez, végre az irgalmas nővérek vizitátorához Binder Józsefhez, ki az előbbivel, továbbá a buzgó plébánossal Sárkány Józseffel együtt e napon ülte neve ünnepe. Az események e gazdag összetalálkozása természetesen csak növelte a lelkes hangulatot.

Az új kisdudó épület a templom töszomszédságában emelkedik, s homlokzatával délnek tekint. Előtte kert, mögötte udvar terül el. A homlokzaton, mely sárga műtáglával van burkolva s oszlopokkal tagozva, kilenc magas földszinti ablak bocsát világosságot az épület tágas belsejébe. A homlokzat tympanonjának ormán kereszt ragyog, mezejében a Bunyitay-czimer, kőből faragva, alatta, az architrav-szalagon az említett felírás. A bejárás az udvar felől van; a magas világos lépcsőházból a magas földszinten először is a szépen berendezett kisdudó terembe jutunk; a magas földszint több helyiségei a három irgalmas nővér lakó és hálószobái. A félföldszintben, vagy souterrainban ellenben a konyha, kamra és más hasonló helyiségek nyertek elhelyezést. Az utcától a telket téglá és vaskerítés választja el. Az udvarról gyönyörű kilátás nyílik a remek fekvésű Tenkére.

Megjegyezzük végül, hogy a három irgalmas nővér mind magyar s a főnököket Kajdi Józsnak nevezik. A szép ünnepségre egyébiránt kimentek a váradi irgalmas nővérházak főnöknői is. Ők és a vendékek egy része meglátogatták az alapító édes anyjának sírját is, mert ennek a sírnak is volt része a hazaszeretet mellett abban, hogy Bélfenyér e fejedelmi alapítványhoz jutott. Adja Isten, hogy a nagynevű alapító még sokáig láthassa Isten áldását lebegni szép műve fölött!

Dr. Margitai.

Járvány Nagyváradon.

— A közegészségügyi bizottság ülése.

A tél beállta óta állandó tanyát ütöttek Nagyváradon a fertőző betegségek.

A legsajátságosabb az, hogy éppen Várad-Olasziban, Nagyvárad legegészségesebb részén, a hol a lakosság is aránylag jobb anyagi körülmények között van, jelentkezik a legtöbb fertőző betegség.

A jelen esetben is így van. Márczius 1-től mostanig V. Olasziban 80, Váralján 2 kanyaró megbetegülés fordult elő.

Ennek az okát kikutatni kell, mert az világosan látszik, hogy helyi okokra vezethető vissza Olaszinak tömegesebb fertőzése.

A közegészségügyi szakkbizottság tegnap a kanyaróra kimondotta a járványt s átalakult járványbizottsággá.

Nagy veszély még nincsen, azonban tekintettel arra is, hogy a difteritisz szünetén erősebb lefolyású, két városban bezárták az összes elemi iskolákat és óvodákat.

Ez az intézkedés megnyugtató s a tanügy szempontjából sem káros, mert egy hét múlva ugy is bekövetkezik a husvét szünet.

A közegészségügyi bizottság ülése a következő volt:

Rimler Károly polgármester elnökölt; jelen voltak: Bordé Ferencz, dr. Baróthy Akos, dr. Papp Oszkár, dr. Kornstein Lajos, Guttman József, Gerő Armin, dr. Pácz Sándor, Stark Gyula, dr. Mayer László, Lovas Zsigmond, dr. Nemes Aron, dr. Altmann Jakab és Eleméry Ferencz jegyző.

Bemutatta dr. Baróthy Akos főorvos Kőszeghy József városi főmérnök előterjesztését, az iránt, hogy a jövőben külön ruhák szereztesse be a vízvezetési nagy tartály tisztítására, mert az eddigi rendszer mellett a tisztítást eszközölő emberek a ruhájukkal veszélyes betegségeket okozó baktériumokat s más fertőző anyagokat vihetnek be a tartályba. A főorvos a szakbizottság figyelmébe ajánlja az előterjesztést.

A bizottság örömmel vette a főmérnök előterjesztését.

Kimondták a járványt.

Dr. Baróthy Akos főorvos ezután előadta a fertőző betegségek állapotáról jelentését. A városban szaporodtak ezek a betegségek. A vízheny a szigorú eltiltás folytán csökkent, s márczius 1-től 20-ig összesen 9 esetben lett bejelentve.

A roncsoló toroklob azonban ez évi január 1-től márczius 20-ig sürűbben és kedvezőtlenebb lefolyással fordult elő. Január 1-től 61, s ebből márcziusra 19 esik és pedig Olasziban 12, Ujvároson 4, Váralja-Velenczén 3. Január 1-től máig difteritiszben 15-en haltak el. Az elmúlt egész évben alig volt 70 difteritiszes beteg.

A kanyaró február hóban 77 esetben és pedig városrészenként: Olasziban 69, Ujvároson 6, Váralja-Velenczén 2 esettel szerepelt; márcz. 1-től 20-ig azonban már Olasziban 80, Ujvároson 33 és Velence-Váralján 2 kanyaró beteg volt. Az összes elemi iskolák és kisedővödák meg vannak fertőzve.

A főorvos véleményezi, hogy tekintettel a kanyaró és a még veszélyesebb difteritiszre, továbbá a közeli husvét szünetre, mondja ki a bizottság, hogy az összes elemi iskolákat és az óvodákat márcz. 23-tól ápril 15-ig bezárják, de csak Várad-Olasziban és Ujvároson.

Dr. Papp Oszkár elégnék találná az elemi iskolák I. és II. osztályának bezárását.

Rimler Károly polgármester felveti első sorban azt a kérdést, hogy kimondják-e a járványt?

Dr. Baróthy Akos a törvény szerint ki kell a kanyaró járványt mondani, oly tömeges a megbetegülés.

Dr. Pácz Sándor helyesli a főorvos álláspontját. Az összes elemi iskolákat be kell esukni, annál inkább, mert a husvét szünet is ugyis beleesik a szünetbe.

Dr. Kornstein Lajos különösen egy körülményre hívja fel a figyelmet. Gondolkozába ejti az, hogy éppen Várad-Olasziban léptek fel a fertőző betegségek. A hatóság kutassa ennek az okát.

Dr. Mayer László abban találja a magyarázatot, mert a Rét a legegészségtelegebb része Olaszinak, sőt a városnak; alacsony fekszik, rendezetlen, telve iszonyu sárral, nyílt árkokkal. A Páris-patak is megfertőzi a környéket. A vasutasok nagy része itt lakik, akik más helyről behurcolják a betegségek csiréit.

Dr. Papp Oszkár még legalább két vízvezetési közkut felállítását sürgeti a Réten, hogy a Körözs vizét ne használja élvezetre a lakosság.

Rimler Károly felvilágosítja a bizottságot, hogy a vízvezeték közelebb már kiterjesztik az egész városra. A kövezést is, amennyire a város pénzügyei engedik, elkészítik.

Dr. Pácz Sándor azt kéri, hogy legelőbb a Réten terjesszék ki a vízvezeték.

Guttman József orvosolhatlannak találja a bajt, mert a Réten igen sok házat posványos területre építettek. Az utcákat most feltöltik s a pocolya az udvarokban marad.

Ezután a bizottság a kanyarójárványt kimondotta s a törvény értelmében járványbizottsággá alakult. Olasziban és Ujvároson az összes elemi iskolákat márczius 23-tól április 15-ig bezárták, az óvodákkal együtt.

UJDONSAGOK.

TAJEKOZTATO.

- Márczius 22. A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet közgyűlése.
Márcz. 22. A hegyközség közgyűlése d. e. 11 órakor a városházán.
Márcz. 22. A kath. főgymnázium ifjúságának matinéja d. e. 11 órakor.
Márcz. 22. Az ügyvédi kamara közgyűlése d. e. 10 órakor a városháza nagytermében.
Márcz. 22. A zeneiskola hangversenye d. u. 8 órakor a közs. polgári fiúiskolában.
Márczius 27. A gyermekmenhely építése ügyében értekezés a városházán d. e. 12 órakor.
Márcz. 29. Kath. Szabad Liceum előadása.
Ápril 5. A tisztviselők Otthon-ának közgyűlése d. u. 4 órakor.
Ápr. 18. Kath. Szabad Liceum záróünnepélye.

* Biharvármegye közgyűlése. Tegnap délelőtt befejezte Biharvármegye törvényhatósági bizottsága tavaszi közgyűlését. Beöthy László főispán elnökölt s a tisztviselők voltak jelen. Egyetlen fontosabb tárgy a megyei tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezése, illetve drágasági pótlékának kérdése volt. Erdemleges határozatot nem hoztak, hanem kiadták az ügyet egy bizottságnak, amelyet az alispán elnöklete alatt gr. Tizza István, Zigre Miklós, Csiffra Gerő, Hegyesi Márton, Örley Kálmán és Baranyai András tagokból alakítottak meg.

* Katonai alapítványi helyek. Közönséges szem, miszerint a közös hadsereg katonai nevelő és képző intézeteiben a katonatiszti leányok nevelő intézetében, a finmei cs. és kir. haditenegérszeti akadémiában, a m. kir. honvéd főreáliskolában és a honvédségi Ludovica-akadémiában az 1903-4. év tanévkezdetén betöltendő kincstári és magyar állami alapítványi egész és féldíjmentes valamint magán alapítványi helyekre vonatkozólag a m. kir. honvédelmi Miniszterium által kihirdetett pályázati feltételek hivatali helyiségben (Olaszi városháza földszint 9. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Nagyvárad, 1903. márczius hó 18-án. Darvassy Lajos, tanácsnok.

* Villamos szerelői tanfolyam Nagyváradon. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara és a nagyváradi ipartestület felterjesztést intéztek a kereskedelmi miniszterhez, hogy Nagyváradon electro-technikai tanfolyamot rendezzen. A tanfolyamnak az a célja, hogy a nagyváradi szakiparosok elméleti és gyakorlati képzését nyerve a villamvilágítási berendezések készítésére s a nagyváradi villamos világítás behozatala alkalmával magánosok részére bevezetéseket és felszereléseket eszközölhessenek és ezáltal ne csak idegen vállalkozókna jusson az a tekintélyes összeg, amit a város közönsége a berendezésekért fizet, hanem abban a helyi ipar is részesüljön. A kereskedelmi miniszter helyt adott a kérelemnek s a m. kir. technológiai iparmúzeum Mezey Bertalan szaktanárt küldte ki, hogy a tanfolyam rendezésére lépjen érintkezésbe az illető nagyváradi faktorokkal. Mezey Bertalan ma Nagyváradra

érkezik s holnap, vasárnap délelőtt 10 órakor az ipartestület helyiségben értekezletet tart, amelyre az érdekelt iparosok is megvannak hívva.

* Tankötelesek összeírása. Felhívás: a jövő 1903-904. évi óvó- és tankötelesek összeírása ügyében: a szülők, iparosok, kereskedők, gazdák és háztulajdonosokhoz. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1902. évi november 25. 4120. eln. sz. a. új utasítást adott ki az óvó- és tankötelesek összeírásához, mely az eddigi eljárást az általános oktatásügy javára több tekintetben módosítja, s az óvó- és tankötelesek iskoláztatását szigorú ellenőrzés alá veszi. Ennek alapját képezi a pontos összeírás, miért is míg egyrészt az összeírással megbízottaktól lelkiismeretes munkát követel, másrészt esetről-esetre 100 koronáig bünteti azon szülőt, iparost, kereskedőt és háztulajdonost, ki tudja, hamis vagy valótlan adatokat vall be, vagy az adatok bevallását megtagadja, vagy valamely 3-15 éves fiú vagy leány tanköteles gyermeket vagy egyáltalán bármily koru iparos- vagy kereskedő-tanócsot szándékosan elhallgat. A tankötelesek összeírásával Nagyvárad város területére a főkapitányi hivatal a néptanítókat bízta meg, a kik az összeírást a folyó évi márczius és április hónapokban végezendik, még pedig úgy, hogy ezen munkát által a gyermekek oktatása ne szenvedjen. E miatt az összeírást az iskolai órák után, s a szünnapokon eszközlik; ennél fogva, ha át is hágnak a házankinti látogatásokra kiszabott hivatalos időt, szives elnézést kérnek. Ugyancsak felhívjuk az illetékesek figyelmét arra, hogy az összeírók után az ellenőrök fogják a munkát a helyszínen házankint összehasonlítani: miért is a legpontosabb adatokat mondják be az összeíróknak, mert a valótlan bevallás a sokoldalú ellenőrzés folytán okvetlen kiderül, s a felekre utólagosan hátránnyal fog járni. Kelt Nagyváradon, 1903. márcz. 16. á. megtartott tanköteles összeíró bizottsági gyűlésből. Istvánffy József s. k. összeíró elők. Számborovsaky Rezső s. k. összeíró jegyző.

* Halálozás. Nagyszalonta egyik kiváló és köztisztelőben állott polgárának: rétháti Kövér Imre ügyvédnek haláláról részvétellel értesültünk. Az elhunyt agg földbirtokos korábban élénk részt vett Biharvármegye közéletében mint megyebizottsági tag. Temetése ma, szombaton délelőtt megy végbe. A családi gyászjelentés a következő:

Rétháti Kövér Róza férj. roglaticzai Zlinszky Béláné mint gyermeke, roglaticzai Zlinszky Béla mint veje, egy gyermekeik: Imre, Béla és Károly mint unokák, rétháti Kövér Márton mint testvér, rétháti Kövér Viktor mint unokaöcs, valamint a többi rokonok is fájdalomtól megtört szívvel jelentik a feledhetetlen jó édes atya, após, nagyapa, testvér, nagybátya és rokon rétháti Kövér Imre hites, ügyvéd, földbirtokos, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagjának 1903. évi márczius hó 19-én déli 12 órakor 78 éves korában hosszu szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt elhunytát. A meghaldogult drága porhüvelyé 1903. évi márczius hó 21-én d. e. 10 órakor fog a róm. kath. egyház szertartása szerint várad-uti saját házában beszenteltetni s a róm. kath. templomban tartandó gyászmise után a nagyszalontai közsirkertben örök nyugalomra tétetni. Nagy-Szalonta, 1903. évi márczius hó 19. Legyen áldott emlékezte!

* Attila sírját megezőfölkák. A történet-tudósok és régiségbuvárok körében nagy megezőföldást keltett a hír, hogy egy drávamenti stájer falucskában megtalálták Attila sírját. Persze kételkedve fogadják a hírt, s tegnap egy történetbuvár, dr. Hörnesz Mór tett érdekes kijelentést az Attila sírja dolgában. Nem hiszi, hogy a felfedezett sír az Attilaé legyen. A Dráva mentén már századok óta keresi a nép Attila sírját, mert azt hiszi, hogy mesés kincsek vannak a koporsóban. A Szent Miklós községben talált nagy aranyletről, melyet a bécsi udvari

Ez az intézkedés megnyugtató s a tanügy szempontjából sem káros, mert egy hét múlva egy is bekövetkezik a husvétii szünidő.

A közegészségügyi bizottság ülése a következő volt:

Rimler Károly polgármester elnökölt; jelen voltak: Bordé Ferencz, dr. Baróthy Akos, dr. Papp Oszkár, dr. Kornstein Lajos, Guttmann József, Gerő Armin, dr. Pácz Sándor, Stark Gyula, dr. Mayer László, Lovas Zsigmond, dr. Nemes Aron, dr. Altmann Jakab és Eleméry Ferencz jegyző.

Bemutatta dr. Baróthy Akos főorvos Kőszeghy József városi főmérnök előterjesztését, az iránt, hogy a jövőben külön ruhák szereztesse be a vízvezetéki nagy tartály tisztítására, mert az eddigi rendszer mellett a tisztítást eszközölő emberek a ruhájukkal veszélyes betegségeket okozó baktériumokat s más fertőző anyagokat vihetnek be a tartályba. A főorvos a szakbizottság figyelmébe ajánlja az előterjesztést.

A bizottság örömmel vette a főmérnök előterjesztését.

Kimondták a járványt.

Dr. Baróthy Akos főorvos ezután előadta a fertőző betegségek állapotáról jelentését. A városban szaporodtak ezek a betegségek. A vízheny a szigorú elkülönítés folytán csökkent, s márczius 1-től 20-ig összesen 9 esetben lett bejelentve.

A roncsló toroklob azonban ez évi január 1-től márczius 20-ig sürűbben és kedvezőtlenebb lefolyással fordult elő. Január 1-től 61, s ebből márcziusra 19 esik és pedig Olasziban 12, Ujvároson 4, Váralja-Velenczén 3. Január hó 1-től máig difteritiszben 15-en haltak el. Az elmúlt egész évben alig volt 70 difteritiszes beteg.

A kanyaró február hóban 77 esetben és pedig városrészenként: Olasziban 69, Ujvároson 6, Váralja-Velenczén 2 esettel szerepelt; márcz. 1-től 20-ig azonban már Olasziban 80, Ujvároson 33 és Velence-Váralján 2 kanyaró beteg volt. Az összes elemi iskolák és kisedővodák meg vannak fertőzve.

A főorvos véleményezi, hogy tekintettel a kanyaró és a még veszélyesebb difteritiszre, továbbá a közeli husvétii szünetre, mondja ki a bizottság, hogy az összes elemi iskolákat és az óvodákat márcz. 23-tól ápril 15-ig bezárják, de csak Várad-Olasziban és Ujvároson.

Dr. Papp Oszkár elégnék találná az elemi iskolák I. és II. osztályának bezárását.

Rimler Károly polgármester felveti első sorban azt a kérdést, hogy kimondják-e a járványt?

Dr. Baróthy Akos a törvény szerint ki kell a kanyaró járványt mondani, oly tömeges a megbetegülés.

Dr. Pácz Sándor helyesli a főorvos álláspontját. Az összes elemi iskolákat be kell eszükni, annál inkább, mert a husvétii szünidő ugys beleesik a szünetbe.

Dr. Kornstein Lajos különösen egy körülményre hívja fel a figyelmet. Gondolkozába ejti az, hogy éppen Várad-Olasziban léptek fel a fertőző betegségek. A hatóság kutassa ennek az okát.

Dr. Mayer László abban találja a magyarázatot, mert a Rét a legegészségtelegebb része Olaszinak, sőt a városnak; alacsonyán fekszik, rendezetlen, telve iszonyu sárral, nyílt árkokkal. A Páris-patak is megfertőzi a környéket. A vasutasok nagy része itt lakik, akik más helyről behurcolják a betegségek csiréit.

Dr. Papp Oszkár még legalább két vízvezetéki közkut felállítását sürgeti a Réten, hogy a Körözs vizét ne használja élvezetre a lakosság.

Rimler Károly felvilágosítja a bizottságot, hogy a vízvezeték közelebb már kiterjesztik az egész városra. A kövezést is, amennyire a város pénzügyei engedik, elkészítik.

Dr. Pácz Sándor azt kéri, hogy legelőbb a Réten terjessék ki a vízvezeték.

Guttmann József orvosolhatlannak találja a bajt, mert a Réten igen sok házat posványos területre építettek. Az utcákat most feltöltik s a pocsolya az udvarokban marad.

Ezután a bizottság a kanyarójárványt kimondotta s a törvény értelmében járványbizottsággá alakult. Olasziban és Ujvároson az összes elemi iskolákat márczius 23-tól április 15-ig bezárták, az óvodákkal együtt.

UJDONSAGOK.

TAJEKOZTATO.

- Márczius 22. A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet közgyűlése.
Márcz. 22. A hegyközség közgyűlése d. e. 11 órakor a városházán.
Márcz. 22. A kath. főgymnázium ifjúságának matinéja d. e. 11 órakor.
Márcz. 22. Az ügyvédi kamara közgyűlése d. e. 10 órakor a városháza nagytermében.
Márcz. 22. A zeneiskola hangversenye d. u. 8 órakor a közs. polgári fiiskolában.
Márczius 27. A gyermekmenhely építése ügyében árajtás a városházán d. e. 12 órakor.
Márcz. 29. Kath. Szabad Liceum előadása.
Ápril 5. A tisztviselők Otthon-ának közgyűlése d. u. 4 órakor.
Apr. 18. Kath. Szabad Liceum záróünnepélye.

* Biharvármegye közgyűlése. Tegnap délelőtt befejezte Biharvármegye törvényhatósági bizottsága tavaszi közgyűlését. Beóthy László főispán elnökölt s a tisztviselők voltak jelen. Egyetlen fontosabb tárgy a megyei tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezése, illetve drágasági pótlékának kérdése volt. Erdemleges határozatot nem hoztak, hanem kiadták az ügyet egy bizottságnak, amelyet az alispán elnöklelt alatt gr. Tizza István, Zigre Miklós, Csiffra Gerő, Hegyesi Márton, Örléy Kálmán és Baranyi András tagokból alakítottak meg.

* Katonai alapítványi helyek. Közhírré teszem, miszerint a közös hadsereg katonai nevelő és képző intézeteiben a katonatiszti leányok nevelő intézetében, a fimeii cs. és kir. haditengerészeti akadémiában, a m. kir. honvéd főreáliskolában és a honvédségi Ludovica-akadémiában az 1903-4. év tanévkezdetén betöltendő kincstári és magyar állami alapítványi egész és féldíjmentes valamint magán alapítványi helyekre vonatkozólag a m. kir. honvédelmi Miniszterium által kihirdetett pályázati feltételek hivatali helyiségben (Olaszi városháza földszint 9. sz.) a hivatalos órák alatt meg tekinthetők. Nagyvárad, 1903. márczius hó 18-án. Darvassy Lajos, tanácsnok.

* Villamos szerelői tanfolyam Nagyváradon. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara és a nagyváradi ipartestület felterjesztést intéztek a kereskedelmi miniszterhez, hogy Nagyváradon electro-technikai tanfolyamot rendezzen. A tanfolyamnak az a célja, hogy a nagyváradi szakiparosok elméleti és gyakorlati képesítést nyerjenek a villamvilágítási berendezések készítésére s a nagyváradi villamos világítás behozatala alkalmával magánosok részére bevezetéseket és felszereléseket eszközölhessenek és ezáltal ne csak idegen vállalkozóknak jusson az a tekintélyes összeg, amit a város közönsége a berendezésekért fizet, hanem abban a helyi ipar is részesüljön. A kereskedelmi miniszter helyt adott a kérelemnek s a m. kir. technológiai iparmúzeum Mezey Bertalan szaktanárt küldte ki, hogy a tanfolyam rendezésére lépjen érintkezésbe az illető nagyváradi faktorokkal. Mezey Bertalan ma Nagyváradra

érkezik s holnap, vasárnap délelőtt 10 órakor az ipartestület helyiségben értekezletet tart, amelyre az érdekelt iparosok is megvannak hívva.

* Tankötelesek összeírása. Felhívás: a jövő 1903-904. évi óvó- és tankötelesek összeírása ügyében: a szülők, iparosok, kereskedők, gazdák és háztulajdonosokhoz. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1902. évi november 25. 4120. eln. sz. a. u. utasítást adott ki az óvó- és tankötelesek összeírásához, mely az eddigi eljárást az általános oktatástgy javára több tekintetben módosítja, s az óvó- és tankötelesek iskoláztatását szigorú ellenőrzés alá veszi. Ennek alapját képezi a pontos összeírás, miért is míg egyrészt az összeírással megbízottaktól lelkiismeretes munkát követel, másrészt esetről-esetre 100 koronáig bünteti azon szülőt, iparosmestert, kereskedőt és háztulajdonost, ki tudva, hamis vagy valótlan adatokat vall be, vagy az adatok bevallását megtagadja, vagy valamely 3-15 éves fiú vagy leány tanköteles gyermeket vagy egyáltalán bármily koru iparos- vagy kereskedő-tanoncot szándékosan elhallgat. A tankötelesek összeírásával Nagyvárad város területére a főkapitányi hivatal a néptanítókat bízta meg, a kik az összeírást a folyó évi márczius és április hónapokban végezendik, még pedig ugy, hogy ezen munkálat által a gyermekek oktatása ne szenvedjen. E miatt az összeírást az iskolai órák után, s a szünnapokon eszközlik; ennél fogva, ha át is hágnák a házankinti látogatásokra kiszabott hivatalos időt, szives elnézést kérnek. Ugyancsak felhívjuk az illetékesek figyelmét arra, hogy az összeírók után az ellenőrök fogják a munkát a helyszínen házankint összehasonlítani: miért is a legpontosabb adatokat mondják be az összeíróknak, mert a valótlan bevallás a sokoldalú ellenőrzés folytán okvetlen kiderül, s a felekre utólagosan hátránnyal fog járni. Kelt Nagyváradon, 1903. márcz. 16. á. megtartott tanköteles összeíró bizottsági gyűlésből. Istvánffy József s. k. összeíró elnök. Számborovszky Rezső s. k. összeíró jegyző.

* Halálozás. Nagyszalonta egyik kiváló és köztiszteletben állott polgárának: rétháti Kövér Imre ügyvédnek haláláról részvétellel értesülünk. Az elhunyt agg földbirtokos korábban élénk részt vett Biharvármegye közéletében mint megyebizottsági tag. Temetése ma, szombaton délelőtt megy végbe. A családi gyászjelentés a következő:

Rétháti Kövér Róza férj. roglaticzai Zlinszky Béláné mint gyermeke, roglaticzai Zlinszky Béla mint veje, egy gyermekeik: Imre, Béla és Károly mint unokák, rétháti Kövér Márton mint testvér, rétháti Kövér Viktor mint unokaöcs, valamint a többi rokonok is fájdalomtól megtört szívvel jelentik a feledhetetlen jó édes atya, após, nagypapa, testvér, nagybátya és rokon rétháti Kövér Imre hites, ügyvéd, földbirtokos, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagjának 1903. évi márczius hó 19-én déli 12 órakor 78 éves korában hosszú szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt elhunytát. A meghaldogult drága porhüvelyé 1903. évi márczius hó 21-én d. e. 10 órakor fog a róm. kath. egyház szertartása szerint várad-uti saját házában beszenteltetni s a róm. kath. templomban tartandó gyászmise után a nagyszalontai közsirkertben örök nyugalomra tételni. Nagy-Szalonta, 1903. évi márczius hó 19. Legyen áldott emlékezet!

* Attila sirját megezőfölkák. A történet-tudósok és régiségbuvárok körében nagy mezegetést keltett a hír, hogy egy drávamenti stájer falucskában megtalálták Attila sirját. Persze kételkedve fogadják a hírt, s tegnap egy történetbuvár, dr. Hörnesz Mór tett érdekes kijelentést az Attila sirja dolgában. Nem hiszi, hogy a felfedezett sir az Attiláé legyen. A Dráva mentén már századok óta keresi a nép Attila sirját, mert azt hiszi, hogy mesés kincsek vannak a koporsóban. A Szent Miklós községben talált nagy aranyletről, melyet a bécsi udvari

muzeumban őriznek, szintén azt mondták, hogy az Attila sírja. De azért ne higgyék, hogy a drávamenti lelet szédélés, ha az nem is Attila sírja, bár nem hiszi azt, hogy a paraszt bronzkoporsót talált volna. Valószínűleg azonban bronzfegyvereket, jelvényeket talált. Ha a kővön, vagy a fegyvereken valami irás van az csak német lehet, mert hiszen a huok és avarok nem tudtak írni, s ha volt köztük írástudó, az csak germánul írhatott. S ha a sír Attila idejéből származik a paraszt a kővön, vagy a fegyveren Attila nevét nem olvashatta, mert nem hiszem azt, hogy az ó-germán betűket értené. Bécsből egyébként legközelebb néhány historikus leutazik a napokban St. Johannba, hogy megnézzék Attila állítólagos sírját. Gráczból jelentik: Most derül ki, hogy a paraszt a sírt már két év előtt felfedezte, s csak most hozta nyilvánosságra a leletet. A hatóság azt hiszi, hogy azért tartotta a dolgot titokban, hogy az aranyból való s drágaköves fegyvereket értékesítse. S ebben az irányban már meg is indult a vizsgálat.

* Szállítások az államvasutak részére. A m. kir. államvasutak igazgatósága az 1904—1906. években szükséges szárító kence és fénymázak szállításának biztosítására pályázatot hirdet. Miről az érdekeltek van szerencsénk azzal értesíteni, hogy a szóbanforgó pályázat közelebbi feltételei a kamarai irodában a hivatalos órákban d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők. Nagyvárad, 1903. márczius hó 19. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Hucella Gyula*, kir. keresk. tanácsos, elnök. *Dr. Sarkadi Lajos*, titkár.

* Duna-ünnepe. A király tegnap délután kihallgatáson fogadta gróf Szápáry Pált, ki a rendezendő »Duna-ünnepe« programját terjesztette elő és megkérte az ünnepély védnökségének elfogadására. A király a nagy ünnepély védnökségét elfogadta. Gróf Szápáry Pál tegnap délután Bécsbe utazott, hogy az ottani körökben is érdeklődést keltsen és híveket nyerjen a jótékony ünnepély számára.

* Baleset az Opera színpadján. A budapesti Operaház tegnapi Carmen előadása alkalmából nagyon kevesen vették észre, hogy baleset történt, a minék az egyik szereplőre nézve komoly következményei lehettek volna. Bochnicsekkal, a kitűnő tenoristával történt a baj. Amint ugyanis a II. felvonásban Don Joché (Bochnicsek) szerelemnitasan az őt váró Carmen keblére borult, jobb keze mutatójára a Carmen selyem ruhájába szurt hosszú tübe beleakadt. A tübe átszurta a szó szoros értelmében a mutatóját. A művész a nagy fájdalomtól, a mit hősiességgel leküzdött magában, hamarosan elkapta a kezét és ekkor történt meg a baleset másik veszedelmesebb fele, t. i. a tübe letörtött ujjába. Így a törött tüvel az ujjában énekelte tovább a színpadon szerepét és amikor ezt elvégezte, még egy ideig tovább kellett tennie a fájdalmat, mert a közönség több ízben kitapsolta. Mikor végre a taps megszűnt, a színpadok mögé vonult, ahol majd összerokkadt a nagy fájdalomtól, amit oly sokáig viselnie kellett fojtania, azalatt, míg szerepének legnehezebb részét, a szerelmi kettőst kellett énekelnie. A színpadok mögött, míg orvos jött, fogaival húzta ki a tübet, a mi nagynehezen sikerült is neki. Az erősen vérző sebet Aczél Károly dr. és Irsai dr. színházi orvosok előbb jól kimosták, aztán bekötötték. A művész ezután minden baj nélkül tovább, énekelte szerepét.

* Mindenki tudja, hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók. 158

* Mindenkinek saját érdekében ajánljuk, hogy tekintszen szét az újonnan megnagyobbított

Amerikai áruházban, F5-utca (Bazár-épület,) a hol most remek nagy rőfös raktár lett berendezve s annak kirakatai figyelmet érdemel.

EGYESÜLETEK.

A velencei földművelők köre a következő sorokat tételi közé:

Meghívó. A »Nagyvárad-velencei földművelők olvasóköre« f. é. márczius hó 22-én délután 4 órakor saját helyiségében tartja évi rendes közgyűlést, melyre a kör rendes tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki jelentés a kör múlt évi működése és jelenlegi állapotáról. — 2. A pénztárnok múlt évi számadásainak megvizsgálása és a felmentvény megadása. — 3. Leltár bemutatása. — 4. Az 1903-ik évi költségelirányzat jóváhagyása. — 5. Tisztújítás. — 6. Esetleges indítványok.

Nagyvárad, 1903. márczius hó 20-án.

Elnöki megbízásból:

Magdits Károly,
egyesületi jegyző.

Meghívó. A nagyvárad kereskedelmi és irodai alkalmazottakat tisztelettel felkérjük, hogy a betegségleyezés ügyében a kereskedelmi miniszterhez terjesztendő memorandum aláírása czéljából e hó 22-én vasárnap d. u. 5 órakor tartandó nagygyűlésen a kereskedelmi és iparkamara disztermében megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1903. márczius 20. A végrehajtó bizottság.

Igazságszolgáltatás.

Különös végrehajtás.

Két rendőrileg fegyelmezett rovott multu emberke érdekes módon hajtta be Móna Juliskán 1 korona adósságot. Ez az adósság ugy keletkezett, hogy Náth Mariska és Móna Juliska valamelyik közös üzletéből Móna Juliskánál 1 koronával több maradt. Ezt az adósságot sehoggy sem tudták behajtani, míg Náth Sámuel és Humbert Sámuelre nem bízta az ügyet Náth Mariska.

Ők aztán egy kényszerítették az adósság kifizetésére, hogy kedélyesen leitaták a leányt a Rotbart-féle korcsmában és addig-addig bizalmaskodtak vele, míg a fülbevalóját sikerült Náth Sámuelnek kilopni a leány füléből. Így aztán azzal állott elő Náth Sámuel, hogy most már nem tartozik Móna Juliska, mert nála a fülbevalója.

A leány erre feljelentette Náth Sámuel tzsarolás miatt.

A kir. törvényszék tegnap ítelt a két végrehajtó felett.

Náth Sámuel 1 havi fogházra és 10 kor. pénzbüntetésre ítélte, Humbert Sámuel pedig 20 korona pénzbüntetéssel sújtotta a törvényszék.

A lóköltő. Ertelmes, törődött kis paraszt Molnár Imre, aki együgyű paraszti filozófiával nyugtatja meg a lelkiismeretét, ha le-lebillen az egyenes útról. Egy szó a mentsége vizsgálása:

— Köllett! . . . Nagy vót kirem a nyomorúság a családomban, ezzel magyarázza aztán, hogy miért is köllett. A kényszerítő körülményekről ritkán beszél olyan közvetlen, naiv meggyőződéssel ember, mint Molnár Imre:

— Ugy volt az kérem, hogy otthon sirtak az éhes gyermekek, hát elballagtam hazulról. Eppen a szomszédos felső ábrányi legelő felé vetett az utam. Három ló legelőzött a pusztaságban, — három erős szép ló, amilyennel egygyel is megkeresheti az ember a kenyerét. Erős, nagy állat . . . Hej ha az enyém lehetne, gondoltam, amint alaposabban körülnéztem. De nem az enyém, hanem

a bíró uré, mert rá ismertem. Kincses József bíró uramé.

Nem tudom én hogy, hogy nem, oda ballagtam közel a lovakhoz és mindinkább ugy gondoltam; ezzel a lóval — csak egygyel — evvel a nagy, erős lóval megmenthetném azokat az éhező gyermekeket. Felbontottam hát a párvát és elvittem a lovat, a másik két csikót pedig haza vezettem, hogy u'ánam ne jöjjenek, mert nem akartam én nagy kárt.

Otthon aztán fuvaroztam a lóval. Erős, szép állat volt, birta is a munkát, de volt is mit dolgozni. Nagyon . . . nagyon nagy nyomorúságban voltunk, hát sokat kellett keresnem, hogy valahoggyan rendbe jöjjünk. A sok munka aztán megtörte a szép állatot, de engem már kisegített volna a bajból. Már volt egy kis pénzem is, ezen akartam új lovat venni a Csillag helyett, hogy tovább fuvarozhassak, hogy becsülettel dolgozhassam . . . meg nem tudom én mért is, most már szabadulni szerettem volna attól a lopott lótól . . . El akartam felejtetni, mert jó ember akartam lenni . . .

Behoztam hát a vásárba, — de rajta vesztettem . . . Ide juttatott . . . Nem volt levél róla, hát rá jöttek, hogy nem igaz jószág a Csillag . . .

* * *

Megtörölte verejtékes homlokát Molnár Imre és bambán maga elé meredt tekintete, mikor befejezte a mondkáját és közönyösen várta a törvény urinak ítéletét s mikor kihirdették, hogy 9 havi fogházat kap azért a lóért, — esőndesen mormogta:

— Pedig már becsületes ember akartam lenni.

IPARÜGYEK.

Felhívás az iparos polgárokhoz. A nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi miniszter urnak 5631. szám alatt kelt rendelete alapján Nagyváradon tartandó elektrotechnikai előadások dolgában a m. kir. Technologiai Iparmúzeum által kiküldött szaktanár márczius hó 22-én vasárnap délelőtti 10 órakor az ipartestület hivatalában ez ügyben értekezletet tart.

Felhivatnak az ipartestület kötelekéhez tartozó az előadásokat hallgatni óhajtó önálló szakiparos polgárok, miszerint az értekezleten mulhatatlanul megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1903. márczius 19-én.

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: Zsidónő.

Vasárnap este: Trobadour.

Casanova. A milyen értéktelen ez az operett — kivéve az »Emlékszel még« kezdetű dalt, a melyet aztán el is fujnak emlékezetesség okáért vagy 25-ször — épp olyan jó alkalom Nyárainak egy jó alakításra. Casanova Jakabot ő tette kedvelté Budapesten. Mindenik felvonásban önálló és eredeti felfogással, egyforma igazsággal és igazi romantikával játszott, a mely csaknem folytonos tapsokra tüzelte lelkes tisztelőit, főleg a földszinti állóhelyet. A milyen változatos és ügyes volt játéka annyira tetszett éneke is. Látna az ő Casanováját, most már nem csodáljuk, hogy ez a különben rossz travesztíának nevezhető frivol operett a Népszínházban fennmaradt a műsoron. Ez is mutatja, hogy jó színész rossz szerepből és rossz darabból is tud valamit csinálni.

A többi szereplő maradt a régi, a régi sikerrel.

Alberti Werner Nagyváradon. Váratlanul szenzációs színházi estéhez jut ma, szombaton este a nagyváradai közönség. **Alberti Werner**, a híres tenorista énekel ma este a Szigligeti-színházban. A »Zsidónő«-ben lép föl legjobb szerepében. Az előadás bérletszünetes. A bérlek jogait fiontartják. Mint újabb értesülünk, Somogyi igazgatónak sikerült vasárnap estére is megnyerni föllépésre Alberti Wernert. Vasárnap a Troubadourt éneklő a vendégművész.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 183.

Bérlet 159 sz.

Ma szombaton, 1908 március 21-én:

Z s i d ó n ő.

Opera.

HELYARAK: Nagypáholy 7 ft. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodeleleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr., Támlaszék, 1 frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkölyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérlettel szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, március 22-én:

TROUBADOUR.

Nagy operett.

Tüntetések.

— Éjjel érkezett táviratunk. —

Budapest, márcz. 20.

Kossuth Lajos halálának évfordulója alkalmából az egyetemi ifjuság követelte, hogy az egyetemen, technikán és egyetemi könyvtáraknál a gyászlobogó kitűzessék. Teljesítették. Ezután a Nemzeti kaszinóhoz vonultak több százan, felküldtek 3 tagu bizottságot felkérni gyászlobogó kitűzésére. Senki sem volt jelen a tagok közül. Erre az utcán hangosan követelték a gyászlobogót. Egyszerre lovasrendőrök jöttek nagy rohammal, mire pánik keletkezett. Az ifjuság az egyetem felé rohant. Lovasok kardlappal kényszerítették őket az aulába. Valaki véletlenül meglökte *Schmiedt* rendőrfelügyelőt, mit inzultusnak véve a rendőrség, benyomult az aulába, s néhányat az ifjuság közül kiragadt és tartóztatott. Az ifjuság panaszra ment *Kéll* rektorhoz, ki nekik adott igazat. Ezután telefonáltak a képviselőházba. Eljöttek Kubik, Lengyel, Holló, Vázsonyi, kik az ifjuságnak adtak igazat. Az egyetemnél valóságos ostromállapot volt. Lovasrendőröktől körülvéve bent az aulában szorong az ifjuság s a képviselők beszédek intéznek hozzá. Hírlik, hogy még a mai ülésen szöbáhozák az esetet a Házban. Az Operánál hasonló tüntetés volt.

Utczai forradalom.

Az ifjuság tüntetése mindjobban és jobban forradalmi jelleget öltött, s olyan óriási vérengzéssel végződött, a milyenre a közelmúltban alig akad példa.

Az ifjuság a Kossuth Lajos sirjától jövet az egyetemre vonult, hogy a tenni-valókról tanácskozzanak. Az aulából rö-

vid tanácskozás után az egyetem előtt nagy csoportokba gyülekezett az ifjuság, mikor egyszerre lovasrendőrök rohammal kiszorították az ifjuságot a Muzeum-körutra.

Az ifjuság vezetői a Fiume kávéházból telefonáltak a 48-as pártkörbe, hogy a képviselőket értesítsék a rendőrség brutális támadásáról. Erre *Lengyel* Zoltán, *Reich* Aladár és *Bakonyi* Samu képviselők siettek a helyszínére, hogy az ifjuságot megmentsek a rendőri brutalitástól.

A rendőröket *Kreccányi* kapitány vezette. Lengyel Zoltán orsz. képviselő megérkezve, Kreccányi elé lépett és tiltakozott a rendőrök brutalitása ellen. E közben *Gyertyánffy* fogalmazó egy csapat gyalog rendőrrel kivont karddal neki rontott a tömegnek. Lengyel Zoltán eléje ugrott és tiltakozott e brutális vérengzés ellen.

Erre *Gyertyánffy* ökölrel Lengyel fejére vágott és egész erejével ütlegelve leszorította a gyalogjáróról. Lengyel elesett és most a rendőrök megragadták és elhurczolták a tömegeből. *Reich* képviselő Lengyel Zoltán védelmére akar sietni, mikor egy lovas rendőr szabdalkozva feléjük vágat és ha *Lengyel* félre nem ugrik, fejét széthasítja a sulyos lovas karddal.

Mig így folyik az utczai harc, a *Lloydban* izgatottan tárgyalják az esetet.

Szél Kálmán éppen a *Lloyd*-klubból jön és *Boda* rendőr kapitány véres fejével jelentést akar tenni a miniszterelnöknek, de a tátongó sebével *Szél* lábai előtt összerogyik.

A tömeget az Erzsébet-körutra szorítja a rendőrség. A harc egész forradalommal fejlődik. Véres fejjel menekülnek az emberek.

A rendőrség folytonos kardlapozással szorítja kifelé a tömeget. Valóságos forradalmi zürzavar. Asszonyok, gyermek k sikoltoznak, a sebesültek jajgatnak. Káromkodás, jajgatás, sikoltozás olvad össze óriási zürzavarrá. A 48-as képviselők hiába tiltakoznak és lépnek közbe, a rendőrség folytatja tovább brutális vérengzését.

Tóth rendőrkapitány kijelenti, hogy határozott megbízása van a tüntetés teljes elnyomására.

A függetlenségi párt helyiségének ablakából hiába kiáltoznak a képviselők:

— Ne hohéroskodjanak! Ez aljas brutálítás! Hagyják félbe a mézszárlást!

Az 1400. számú rendőr felkiált:

— Gazemberek! bizzák csak mi ránk!

Majd ad *Szél* Kálmán!

Ez alatt a 48-as pártkör helyiségében kórházat rögtönöztek, ide szállították a sebesülteket. A rengeteg sebesültet alig bírják felhurczolni és bekötözni. Egyszerre egy nyomorék, vézna fiút hoznak. Fején óriási tátongó seb. *Eszméletlen állapotban fejét bekötik. Az orvosok életveszélyesnek tartják sebesülését.*

Ez alatt az utcán egyre folyik a harc. *Bakonyi* Samu képviselő megragadja egy lovas rendőr tabláját:

— Eddig és ne tovább! Micsoda gyalázatos mézszárlás ez!

A rendőr rá akar vágni a kardjával. *Bakonyi* orditva:

— Ne merj gazember! *Bakonyi* képviselő vagyok.

A rendőr visszakiáltja, ha képviselő is az ur, ne gorombáskodjék!

Bakonyi megragadják a rendőrök és a közel álló rendőrtiszthez vezetik. *Bakonyi* igazolja magát és szabadon bocsátják.

A lovas rendőrök száguldás közben elgázolták *Orosz* gyalogrendőrtiszte, a kit életveszélyes sérüléseivel beszállították a kórházba. A sebesültek száma egyre nő és nagy részben beszállítják a kórházakba.

Az említett elgázolt nyomorék fiatal ember *Feldmann* Fülöp szabósegéd rövid kintlódás után meghalt a 48-as pártkörben.

Este 10 órára az összes rendőrök nagy erőfeszítéssel szétoszlatták a tüntetőket, de még az utcákon szerteszét még folyik a csatározás. A rendőrök egész éjszaka az utcákat járják.

Ez óriási vérengzést holnap a képviselőházban is szövéteszik *Lengyel* Zoltán és *Bakonyi* képviselők. Követelik immunitásuk megsértésének megtorlását. A 48-as párt eltatározta, hogy nem hagyja *Szél* Kálmánt szóhoz jutni.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.) Este a Magyar színházban is zajos tüntetés volt a Gotterhalte előadásán. A páholyokat az ellenzéki képviselők szöfoltan betöltötték, a földszinten és erkélyen 500 egyetemi hallgató volt. A Gotterhaltét óriási sivitő füttyüléssel tulharsogták. A *Kossuth* nótát pedig sokáig ünnepelelték.

TAVIRATOK.

A pápa jubileuma.

Bécs, márczius 19. A Mihály arkangyal-egyesület a zenegyűlés nagyteremben gyűlést tartott, a mely egyszersmind ünnepi gyűlése volt az egyesületnek a pápai jubileum alkalmából. Jelen voltak: *Mária Terézia*, *Mária Annunciata*, *Mária Valéria* és *Erzsébet* főhercegnők és az arisztokráciának számos tagja. (M. T. I.)

A képviselőházból.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.) *Lukács* László pénzügyminiszter válaszol *Nessi* Pál interpellációjára a tisztviselők fizetése rendezése tárgyában: — mivel a javaslat már a ház előtt fekszik az interpelláció már tárgyalanná lett.

Nessi nem veszi tudomásul! 20 ellenzéki képviselő névszerinti szavazást kér. A ház a választ tudomásul veszi.

Vlassics Gyula kultuszminiszter válaszol *Bartha* Ferencz interpellációjára, a szegény egyetemi ifjak tandíjának elengedése tárgyában. *Vlassics* miniszter kijelenti, hogy ő mindig igyekezett méltányosan intézkedni. A Ház tudomásul veszi.

Kossuth-lakoma.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.) Délután 3 órakor a Hungáriában tartotta meg a 48-as párt a Kossuth-lakomát. Az asztal fön *Kossuth* Ferencz ült, jobján *Szederkényi*, balján *Thaly* Kálmán. *Kossuth* Ferencz a *Kossuth* serleggel kezében remek pohárköszöntőt mondott.

Az új kölni érsek.

Köln, márczius 19. Fischer érsek ma délelben fogadta az érseki palotában az ünnep-rendező bizottság tagjainak, az állami és városi hatóságok, a bonni és müncheni egyetemek képviselőinek és sok küldöttségnek a szerencse-kívánatait. Délután lakoma volt az új érsek tiszteletére. (M. T. I.)

Köln, márcz. 20. A Fischer érsek tiszteletére rendezett lakomán az érsek pohárköszöntőt mondott Vilmos császárra és a pápára. Először is kiemelte az ünnep egyházi jelentőségét és ennek kapcsán megemlékezett a pápáról, mint az egyház legfőbb püspökéről. A püspök hivatala — mondotta — nem földi hivatal, mert az emberek lelkiismeretét kell vezetnie, megítélnie és fölötté bíraskodnia. Így gyakorol messzeható befolyást az emberi életre. Azután így folytatta beszédét: A napokban letettem a hűség esküjét a császár kezébe és ma megújítom a fogadalmat. A hűséget meg fogom tartani, a míg főpásztori hivatalomat betöltöm. Az egyház és az állam Isten akarta szerint nem elkülönített terei az életnek, hanem ellenkezőleg kölcsönösen egymásra vannak utalva. Ha különválás vagy szakadás áll be, szenved mind a két fél, szenved az emberi társadalom. Ezek olyan elvek, a melyeket a pápa is több alkalommal ünnepiesen hangoztatott. Ezek az eszmék hatják át a császár szellemét és szívéét is. Isten jósága óvja és védje folyton a császárt Poroszország és az egész német haza javára, ezen a reám nézve oly jelentőségű napon egy pohárköszöntőben egyesitem a két nagy uralkodó nevét és kérem önöket, hogy velem együtt lelkesen éltsék a császárt és a pápát. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Kincstári lovak eladása. Az érdekeltek közönség tudomására hozom, hogy márczius 23-án, hétfőn reggel 9 órakor a helybeli lóvártérien 9 darab kincstári szolgálati ló fog árverésen eladni. **Darvassy Lajos,** katonai tanácsos.

NYILTTÉR.

Mesés olcsó árak !!

A legolcsóbb bevásárlás
CZIPŐ, KALAP
és mindennemű
női divatszűke
forrása van most! a volt Róth A. Gyula
ujjman létesített

WEISZ HENRIK
cipő-, kalap- és női divat áruházában,
NAGYVÁRAD,
Zöldfa utca, Amigóval
szemben.

Mesés olcsó árak.

Uj czipőüzlet!

Aranyi Albert

kizárólagos czipő áruhaza
Nagyvárad, Fő-utca,
Huzella M. czéggel szemben 194.

Különlegesség

férfi, női és
gyermek czipőkben.

Szolid kiszolgálás! Szabott árak!

Uj czipőüzlet!

Értéktőzsde.

Budapest, márcz. 20.

Oszták hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzalog	472.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, márcz. 20.

Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	6.96

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. márcz. 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	121.25
Magyar koronajárdék	98.10
Magyar vasuti köl sön aranyban 4 1/2%	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	99.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldtehermentési kötvény	99.50
Magyar nyerelemény-sorsjegy-kölcsön	200.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	158.—
Oszták járadék papirban	100.35
Oszták járadék papirban	100.35
Oszták járadék aranyban	121.—
Oszták korona járadék	101.—
Oszták államsorsjegyek	154.—
Oszták magyar bank részvény	15.98
Magyar hitelbankrészvény	753.—
Oszták hitelintézet részvény	695.—
Párisi vista	95.85
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.10
Németbirodalmi márka	117.07
Londoni vista	239.90
20 márkás arany	23.42

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad kerületi és iparkamara.

835—1903. sz. n.

Hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter urnak 60167—VIII—1902. sz. leiratára való hivatkozással van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy az ipari munkások kiváló szorgalmának, buzgalmanak és jó magaviseletének jutalmazására a kereskedelemügyi m. kir. Miniszter ur kamaránk kerületére négy, egyenkint száz koronás állami jutalomdíjat rendszeresített.

A jutalmazott munkások mindegyike a jutalomdíjon kívül a jutalmazás tényét és a jutalmazás indokait tartalmazó elismerő okmányt kap.

A jutalmazások iránti javaslatétel és a jutalmak kiosztása a kereskedelmi és iparkamara feladatát képezvén, ugyanezért a fentieket közzhírré téve, felhívjuk a kamarai kerületben (Biharvármegye és Nagyvárad t. h. j. f. város) működő iparos munkaadókat, tehát úgy a gyárosokat, mint a kisiparosokat, hogy legkésőbb a f. 1903. év június havának 15-eig közöljék az alulírott kamarával azon munkások névsorát, — az azokra vonatkozó és a jutalomra való érdemességét bizonyító adatok kíséretében, — kiket a szóban forgó jutalomra érdemesnek tartanak. A jutalomra való igény előfeltételei a következők:

1. magyar állampolgárság;
2. tényleges ipari munkában való állandó alkalmaztatás; (kapus, gyári irodaszolga, kocsis és más ilyen természetű szolgálatot teljesítő, a jutalomra igényt nem tarthat);
3. legalább 15 évi megszakítás nélküli működés az ipari munka körében; (Tanonczevek beszámíthatók, évadhoz kötött ipari munkákban alkalmazottaknál a teljesen betöltött évadok teljes évekként egyenértékűeknek tekintetnek);
4. a rendes munkabér vagy kereset évi összege a bejelentés évében 200 koronát meg nem haladhat.

Mindezen feltételek teljesítése hiteles okiratokkal, esetleg a munkakönyvvel, vagy ennek hiteles másolatával bizonyítandók.

Ugyanazon munkás a szóban levő jutalomban csak egyszer részesülhet.

Az érdekeltek mihez tartása végett megjegyezzük, hogy a f. évi június hó 15-én tul beérkező közlések már elkésztettek, s figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1903. márczius hó 19-én.
A nagyvárad kerületi és iparkamara:

Huzella Gyula, Dr. **Sarkadi Lajos,**
kir. keresk. tanácsos, elnök. titkár. 205.

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-házban a H-ik emeleten egy **6 szobás utcai lakás** f. évi május 1-től kiadó.
Bővebbet a házmesternél. 130.

A
Polgári Takaré- és segélyszövetkezet
folyó év elején nyitotta meg

8-ik évtársulatát,

melybe résztvenni óhajtók

e hó végéig mulasztási illeték nélkül vétetnek fel.

Befizetés hetenként 3-szor, u. m.:
Vasárnap d. e. 9—11 óráig
Szerdán d. u. 3—5
Pénteken d. u. 3—5

teljesíthetők.

Jelentkezők mindennap felvétetnek a szövetkezet üzlethelyiségében (Kossuth Lajos-u. 4. sz.)

Nagyvárad város jog- és gazdasági osztályától.

Arlejtési és árverési hirdetés.

Nagyvárad város tanácsától nyert meg-
hízási folytán 1903. évi április hó 6 ik napján
d. u. 3 órakor a város ház termében az alább
felsorolt vállalatok biztosítása céljából árlejt-
ést fogok tartani.

1. A város új székházába szükséges és
pedig 3609 korona 20 fillérrel előirányzott
első osztályú, — 9864 korona 05 fillérrel elő-
irányzott festett, és 8627 koronával elő-
irányzott kárpított bútork szállítása.

2. A Báró Fejérváry Géza honvéd huszár-
laktanyába szükséges nyerges és zabos kamarak
előállítására a raktár épület átépítése 24923
korona 06 fillér előirányzati összeggel.

Bánatpénzt úgy az 1., mint a 2., tétel alatti
munkáknál a kikiáltási ár 10%-a szolgál.

A felsorolt vállalatokra vonatkozó árlejtési
feltételek, tervek, rajzok és minták a mérnöki
hivatal hivatalos helyiségében a hivatalos órák
alatt megtekinthetők.

Ajánlatot szóval vagy írásban zár ajánlat
útján lehet tenni s árverési kötelesek a fent
kített bánatpénzt árverés idejéig az árverelő
küldötték elnökének kezéhez vagy óvadékké-
pes értékpapirokban letenni, vagy zárt ajánlat-
hoz csatolni.

Azon körülmény, hogy ajánlattevő a fel-
tétteleket, terveket rajzokat és mintákat ismeri
s elfogadja, a zárt ajánlatokban kifejezendő.

Arlejtőt s árverelőt tett ajánlata azonnal,

Nagyvárad várost azonban csak a törvényha-
tósági bizottság jogerős jóváhagyása után kö-
telezi.

Nagyvárad városi törvényhatósági bizott-
sága az árlejtés eredménye felett szabadon
határoz, vagyis fenntartja magának a jogot
arra nézve, hogy az árverés eredményét elfogad-
hassa, vagy megsemmisíthesse avagy esetleg
más ajánlattevővel is szerződhesse.

Nagyvárad, 1903 március hó 17-én.

Komlóssy József

202 tanácsnok, mint az árverelő küldötték elnöke.

Hirdetés.

A Nagyvárad takarékpénztár, Biharmegyei
kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank, Bihar-
megyei takarékpénztár és Gazdasági és ipar-
bank bejegyzett nagyváradai cégek ezennel
közönségre teszik, hogy f. é. február hó 15. nap-
jától kezdődőleg a betéti kamatlábat a követ-
kezőleg állapították meg:

Az intézetek fizetnek:

1. Egy zárlattól a másik zárlatig heverő
tőkék után 4 % -ot. 2. A zárlatközi időben leg-
alább 4 hóig heverő tőkék után 3 1/2 -ot. 3.
a zárlatközi időben nem teljes 4 hóig heverő,
tőkék után 3 % -ot. 4. Olyan tőkék után,
melyek az intézetnél legalább 4 hóig hevernek
de betéti idejük a zárlat által megszakítottak
olyképpen, hogy a zárlat időpontjáig még 4 hó
el nem telt:

a zárlat előtti időre 3 % -ot
a zárlat utáni időre 3 1/2 % -ot

A zárlat minden év június hó 30-án és de-
cember hó 31-én eszközöltetik és a kamatok
a fenti kamatláb szerint tőkésítetnek.

A 10 % os jövedelmi adót a belevő meg-
terhelése nélkül az intézetek fizetik.

Az intézeteknél elhelyezett régi betétekre
nézve a most megállapított kamatláb f. é.
április hó 1-ő napjától kezdődőleg lép ér-
vénybe.

Nagyvárad 1903 február hó 14-én.

Nagyvárad takarékpénztár r. t.
Biharm. keresk., ipar- és terményhitelbank r. t.
Biharmegyei takarékpénztár r. t.
Gazdasági és iparbank r. t.

Kiadó lakás.

Korona-utcza, 15. számú házban 1 ut-
czai, 1 udvari előszoba, konyha, éléskam-
mara, külön pincze és külön padlásból
álló lakás f. évi május hó 1-ére
kiadó.

Figyelem!

Az „Amerikai áruház” olcsó árakban utólérhetetlen!

Értesíteni kívánom a t. vevőközönséget, hogy az üzlet a régi helyiségbe **Fő utca (Bazár-épület)** lett vissza-
helyezve, a hol most a rövidáruval kapcsolatban

gyönyörű rőfös raktár lett berendezve

teljesen új, remek áruval, melynek megtekintése figyelmet érdemel.

Telefon-szám: 372.

221.

Tisztelettel

AMERIKAI ÁRUHÁZ.

Egy fillérbe

sem kerül meggyőződni, hogy melyek a tavaszi és nyári
idény legválogatottabb újdonságai, ha a n. é. hölgyközönség
egy pillanatra betekint

EISLER BERTALAN

női divat, rövidáru és kézimunka kereskedésébe
Nagyvárad, Olaszi, Fő-utcza.

Dus választékban most érkeztek meg: Excentrik gyermekruhák, kötények, batiszt és selyem fejkötők. Ruha diszek,
szalagok, csipkék és himzések. Kézimunkák, himző, kötőselymek és pamutok. Arcz- és menyasszonyi fátyolok.
Mindennemű piperecikkek. Női- és gyermek zsebkendők, gallérok, kézelők.

Zacharias keztyűk és minden
létező rövidáru cikkek.

Női NAPERNYŐK mélyen
leszállított árban.

Egy fillérbe sem kerül bizonyosságot szerezni, hogy üzletem a legolcsóbb beszerzési forrás!

204